

Tis obyčajný

Taxus baccata L.

čel'ad': tisovité *Taxaceae*

Dlhoveký, pomaly rastúci, dvojdomý vždyzelený strom či ker, bez živicových kanálikov. Často viackmenný rozložito rozkonárený ker so široko kužeľovitou až guľatou korunou. Dorastá do výšky 20 metrov. Borka je tenká, hnedočervená, odlupuje sa v rôzne veľkých šupinách.

Pôvodom z podhorských oblastí Európy v dosahu oceánskej klímy. Najväčší prirodzený výskyt v strednej Európe je na Slovensku v Harmaneckej doline.

Kvety sú jednotlivé a vyrastajúce v pazuchách ihlíc. Samčie sú žlté guľovité šištice. Samičie drobné zelené, podobné listovým púčikom. Kvitnú v marci až apríli.

Plodom je dužinatý nepravý miešok – *epimatium*. Koncom leta je krvavo červený, obsahuje jedno semienko. Miešok je požívateľný.

Celá **rastlina**, okrem červeného mieška, **je prudko jedovatá!** Obsahuje taxín, zmes alkaloidov, ktorý spôsobuje podráždenie tráviacich orgánov, zástavu dýchania a činnosti srdca.

Obsahuje aj účinnú látku taxol, ktorá sa využíva v medicíne.

V minulosti bol tis cenený pre jeho pružné, kvalitné, tvrdé a trvanlivé drevo. Slúžilo predovšetkým k výrobe lukov a okrasného nábytku s intarziami.

Jeho výskyt je v súčasnosti skôr vzácny v dôsledku masívneho výrubu pre jeho kvalitné hnedočervené jadrové drevo. V súčasnosti má význam v okrasnom sadovníctve.

Tis obyčajný je u nás úplne **chránenou drevinou!**

Közönséges tiszafa

Taxus baccata L.

család: tiszafafélék – Taxaceae

Hosszú életű, lassan növő, kétlaki örökzöld fa vagy cserje, gyantacsatornák nélkül. Gyakran többtörzsű, szétterjedő ágakat növesztő cserje, széles kúpos vagy egészen kerek koronával. 20 méter magasra is megnő. Kérge vékony, barnásvörös, amely különböző méretekben, pikkelyszerűen válik le.

Európának az óceáni éghajlathoz közel eső, hegyaljai területeiről származik. Közép-Európában a legnagyobb természetes előfordulási helye Szlovákiában, a Hermándi-völgyben (Harmanecká dolina) található.

Virágai egyesével, a tűlevelek tövéből nőnek ki. A hímivarúak sárga, gömbölyű tobozvirágok. A nőivarúak apró zöld virágok, a levelek rügyeihez hasonlóak. Március-április tájékán virágoznak.

Termése húsos áltermés, magköpeny – epimatium. Nyár végén vérvörös színű, és egy magot tartalmaz. A magköpeny ehető.

A növény egésze, a piros magköpenyt kivéve, rendkívül mérgező! Taxán típusú alkaloidok keverékét tartalmazza, amely az emésztőszervek irritációját, a légzés és a szív működés leállítását okozza.

További hatóanyaga a taxol, amelyet az orvostudomány területén használnak.

A múltban a tiszafát rugalmas, kiváló minőségű, kemény és tartós fája miatt értékelték nagyra. Elsősorban íjak és dekoratív, intarziával díszített bútorok gyártására használták.

Előfordulása jelenleg meglehetősen ritka, mégpedig a kiváló minőségű, barnásvörös belső faréteg miatti nagymértékű kivágások következtében. Napjainkban a díszkertészetben van jelentős szerepe.

A közönséges tiszafa hazánkban teljes körűen védett fa!

TAXUS BACCATA

Taxus baccata L.

Family: Taxaceae

Long-lived, slow-growing, dioecious evergreen tree or shrub, without resin channels. Often a multi-stem spreading bush with a broadly conical to round crown. It grows to a height of 20 m. The bark is thin, brownish-red, it peels off in variously sized scales.

Originating in the foothills of Europe within reach of the oceanic climate. The biggest natural occurrence in Central Europe is in Slovakia in the Harmanecká valley.

The flowers are solitary and growing in the axils of needles. Males are yellow spherical cones. Females small green, similar to leaf buds. They bloom in March to April.

The fruit is a bright red berry-like structure called aril - epimatium. It is red at the end of summer and contains one seed which is edible.

The whole plant, except for the red aril, **is extremely poisonous!** Contains taxin, a mixture of alkaloids that causes irritation of the digestive organs, respiratory and cardiac problems.

It also contains the active substance taxol, which is used in medicine.

In the past, *Taxus baccata* was prized for its easy to work with, high quality, hard and durable wood. It was used mainly for the production of bows and decorative furniture with marquetry.

Its occurrence is currently rather rare due to the massive excavation for its quality brown-red core wood. It is currently important in ornamental horticulture.

***Taxus baccata* is a completely protected wood in our country!**